

РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

МАЙБУТНЄ СФЕРИ HOSPITALITY: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД 2020 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

THE FUTURE OF HOSPITALITY: AN ANALYTICAL REVIEW OF 2020 AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

УДК 338:48

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct51-39>

Погуда Н.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри туризму
Харківський національний
економічний університет
імені Семена Кузнеця

Розметова О.Г.

к.н.держ.упр., доцент,
головний спеціаліст відділу
організації туристичної діяльності
Управління туризму та промоцій
виконавчого органу Київської міської ради

Pohuda Nataliia

Simon Kuznets Kharkiv
National University of Economics

Rozmetova Olena

Tourism Department Kyiv City
State Administration

Актуальність дослідження стану сфери гостинності та майбутнього її розвитку зумовлена не лише вагомим внеском в економіку країни, а й тим, що підприємства, які входять до її структури, найбільше постраждали від подій 2020 р. Зміни зовнішнього середовища через закриття кордонів, обмеження пересувань та роботи підприємств, заборона проведення заходів – лише частина змін, які вплинули не лише на роботу підприємств сфери гостинності, а й на туристів. Метою публікації є визначення стану діяльності підприємств сфери гостинності з урахуванням тенденції 2020 р. та оцінка перспектив розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. Досліджено тенденції розвитку сфери гостинності як на світовому рівні, так і регіональному. Визначено особливості розвитку туристичної сфери, готельно-ресторанного бізнесу та інших видів діяльності у 2020 р., які прямо, непрямо або опосередковано пов'язані зі сферою гостинності. Проведено аналіз розвитку та змін у сфері гостинності також і на прикладі України, за результатами аналізу досліджено зміни в основних показниках сфери гостинності. Загальні світові тенденції у туризмі дали змогу визначити можливі сценарії розвитку сфери гостинності.

Ключові слова: сфера гостинності, туризм, готельний бізнес, ресторанна справа, сценарій розвитку.

Актуальность исследования состояния сферы гостеприимства и будущего ее раз-

вития обусловлена не только весомым вкладом в экономику страны, но и тем, что предприятия, входящие в ее структуру, наиболее пострадали от событий 2020 г. Изменения внешней среды из-за закрытия границ, ограничения передвижений и работы предприятий, запрет проведения мероприятий – часть изменений, которые повлияли не только на работу предприятий сферы гостеприимства, но и на туристов. Целью публикации является определение состояния деятельности предприятий сферы гостеприимства с учетом тенденций 2020 г. и оценка перспектив развития туристического и гостинично-ресторанного бизнеса. Исследованы тенденции развития сферы гостеприимства как на мировом уровне, так и на региональном. Определены особенности развития туристической сферы, гостинично-ресторанного бизнеса и других видов деятельности в 2020 г., которые прямо, косвенно или опосредованно связаны со сферой гостеприимства. Проведен анализ развития и изменений в сфере гостеприимства также и на примере Украины, по результатам анализа исследованы изменения в основных показателях сферы гостеприимства. Общие мировые тенденции в туризме позволили определить возможные сценарии развития сферы гостеприимства.

Ключевые слова: сфера гостеприимства, туризм, гостиничный бизнес, ресторанное дело, сценарий развития.

The relevance of the study of the hospitality sector and its future development is due not only to the significant contribution to the country's economy, which was assessed by the contribution of tourism to gross domestic product, but also to the fact that enterprises that are part of its structure suffered the most from 2020. Changes in the external environment due to the closure of borders, restrictions on the movement and operation of enterprises, the ban on activities - only part of the changes that have affected not only the work of hospitality enterprises, but also for tourists. The purpose of writing this publication is to determine the state of activity of hospitality enterprises, taking into account the trends of 2020, and to assess the prospects for the development of tourism and hotel and restaurant business. Trends in the development of the hospitality industry both at the global and regional levels have been studied. It is established that until 2019, tourism developed rapidly and affected not only the economic development of the country, but also employment, creating every tenth job. The peculiarities of the development of the tourism sector, hotel and restaurant business and other activities in 2020, which are directly or indirectly related to the hospitality sector, have been identified. The analysis of development and changes in the field of hospitality is also carried out on the example of Ukraine; according to the results of the analysis the changes in the main indicators of the sphere of hospitality are investigated. Changes were made in the main indicators of hotels in the most popular cities among tourists – Lviv, Kharkiv, Kyiv and Odessa. Also, the negative impact of the events of 2020 was for the conference service, and there was a significant decline in air transportation services. To overcome the negative consequences of the pandemic, hospitality companies have increased requirements for guest safety, staff skills, finding additional sources of income and collaboration of market players. General world trends in tourism have identified possible scenarios for the development of the hospitality industry, where the most optimistic option predicts the restoration of tourism and related areas in 2.5 years.

Key words: hospitality sphere, tourism, hotel business, restaurant business, development scenario.

Постановка проблеми. Сфера гостинності завжди приваблювала своїм різноманіттям послуг, гнучкістю цінової політики та інструментами просування послуг. Ключовими для неї були відкритість, швидкість та креативність. Однак події

2020 р. суттєво вплинули на діяльність підприємств сфери гостинності. Причому турист – категорія, що протягом 2020 р. стала надзвичайно важливою для багатьох галузей економіки. Подорож із метою дозвілля та відпочинку, відкриття нових

гастрономічних смаків та винних карт, розширення бізнес-простору чи здобуття нових досягнень у спорті та культурі – це лише частина мотивів, за якими туристи відвідували цілі континенти, причому вигоду від цього отримували всі учасники туристичного ринку. Однак у сучасних умовах підприємства сфери гостинності є дещо обмеженими у здійсненні підприємницької діяльності, й їхнє майбутнє суттєво залежить від впливу чинників зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми сфери гостинності завжди цікавили науковців. Ключовим був розгляд основних понять, складників сфери гостинності та особливостей роботи підприємств, що знайшли відображення у працях закордонних учених: Р. Сайна та ін. [1], Ф. Алі та ін. [2], П. Тейлора [3], Дж. Уокера [4]. Серед вітчизняних дослідників питаннями у сфері гостинності займалися О. Дишкантюк [5], Ю. Опанашук [6], І. Пандяк [7], де ключовим є розгляд різних підходів до поняття «гостинність». Варто відзначити, що серед науковців немає єдиного визначення сфери (індустрії) гостинності, кожен із них пропонує не лише власне визначення, а й зазначає, що головним є споживач, тобто гість, який бажає відпочити, отримавши при цьому в комплексі послугу проживання, харчування, розвагу чи екскурсію. Тобто, спираючись на аналіз наукових джерел, сфера гостинності – система надання послуг різного характеру (наприклад, проживання, харчування, дозвілля, розваг тощо), що покликана задовольнити бажання споживача відпочити.

Аналізуючи питання сфери гостинності, у науковій літературі дуже часто трапляється застосування паралельно і поняття «індустрія туризму» (сфера туризму), причому і в даному напрямі можна виокремити різні підходи до його трактування.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз діяльності підприємств сфери гостинності з урахуванням тенденцій 2020 р. та оцінка перспектив розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємства сфери гостинності першими відчули на собі вплив COVID-19, наслідки якого неминуче призвели до суттєвих збитків як економічного, так і соціального характеру. За даними Всесвітньої туристичної організації [8], кількість туристичних напрямків, які закриті для відвідування, зберігають тенденцію падіння. Відповідно до оприлюднених даних (Звіт про обмеження подорожей Всесвітньої туристичної організації), 70% усіх глобальних напрямків послабили обмеження на подорожі, що були введені у відповідь на пандемію COVID-19. Для порівняння: лише кожен четвертий туристичний напрямок продовжує тримати свої кордони повністю закритими для міжнародних туристів. Скасування обмежень на подорожі

є надзвичайно важливим для сфери гостинності, що сприятиме відновленню від соціальних та економічних наслідків пандемії. Аналіз міжнародних туристичних напрямків протягом останніх місяців показує, що станом на 1 листопада 2020 р. понад 150 напрямків послабили обмеження щодо міжнародного туризму порівняно зі 115, зафіксованими 1 вересня. Тобто відбувається поступове відкриття кордонів, рестарт готельно-ресторанного та туристичного бізнесу шляхом використання нових підходів до гостей, застосування різних типів інформаційних технологій, що сприяють більшій безпеці кожного туриста [9].

Регіональний розріз змін у сфері гостинності показує, що Європа продовжує лідирувати у скасуванні або пом'якшенні обмежень на поїздки, за якими слідує Америки, Африка, а потім Близький Схід. Тим часом Азія та Тихоокеанський регіон продовжують залишатися регіонами з найменшими послабленими обмеженнями на поїздки та більш повним закриттям кордонів для міжнародного туризму.

Аналіз змін у міжнародному туризмі протягом звітного періоду дає змогу прослідкувати певне поліпшення ситуації у даній сфері, хоча показники характеризуються суттєвим від'ємним падінням (середнє скорочення міжнародних туристичних прибуттів становило 70%) порівняно з 2019 р. (рис. 1). Окрім того, для туризму протягом розглянутого часового проміжку 2020 р. характерним було скорочення міжнародних туристів на 850 млн осіб, економічні збитки оцінювалися у майже 1,2 трлн дол., та майже 120 млн осіб по всьому світу знаходяться на межі втрати основного місця роботи.

Оцінюючи важливість та вагомість туризму у розвитку економіки, більшість науковців [10–12] зазначає взаємозв'язок із показником валового внутрішнього продукту (ВВП). За інформацією Всесвітньої ради з туризму та подорожей [13], 2019 р. характеризувався якісним зростанням у сфері туризму, підтвердженням цього є вагомий внесок у світовий ВВП у розмірі 8,9 трлн дол., прямий та опосередкований вплив на експорт становив 1,7 трлн дол. (причому 28,3% – у складі світового експорту послуг), а розмір капітальних вкладень оцінювався на рівні 948 млрд дол., або 4,3% від загальної суми інвестицій. Внесок туризму у зайнятість є також досить вагомим, оскільки у 2018 р. було створено 122 млн робочих місць (3,8% від загальної зайнятості), що також включало діяльність ресторанів та індустрію дозвілля, які безпосередньо підтримують туристи. У 2019 р. відбулося зростання робочих місць, при цьому прямий вплив на забезпечення роботою оцінювався на рівні 130 млн робочих місць, а загальний вплив на зайнятість населення у всьому світі (прямий, непрямий та опосередкований вплив) становив 330 млн робочих місць.

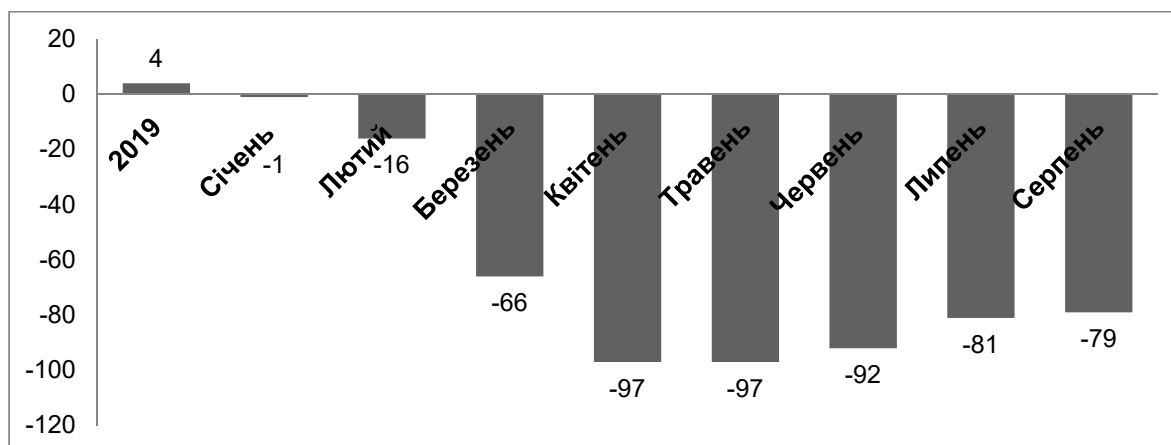

Рис. 1. Динаміка міжнародних туристичних прибуттів за вісім місяців 2020 р. [9]

Аналіз внеску туризму в економіку на регіональному рівні показує, що найвищий показник був характерним для країн Карибського басейну (майже 14%), Південно-Східної Азії (12,1%), Європи (9,1%), Північної та Латинської Америки (8,8%). Частка туризму у складі ВВП кожної країни також варіюється, що пояснюється різним рівнем розвитку туризму та місцем туристичної галузі. Наприклад, оцінюючи прямий вплив туризму на економіку Іспанії, прослідковується зростання частки туризму у складі ВВП (у 2019 р. вона становила 12%), у Хорватії внесок туризму оцінювався у розмірі 11% ВВП, Португалії – 8%, Франції, Швеції, Греції та Австрії – на рівні 7% [14].

Також необхідно розглянути і частку міжнародного туризму у загальній структурі туризму, хоча для більшості країн внутрішній туризм є незначним. Найбільшу частку міжнародний туризм має у Монако – 98%, Монтенегро – 94%, на Мальті – 90%, у Люксембургу та Хорватії – 89%, Ісландії – 87%, Грузії – 75% [14]. Це топ країн, де частка міжнародного туризму є найбільшою у загальній структурі туризму.

Якщо проаналізувати ринок туристичних послуг України, то протягом досліджуваного періоду характерним було скорочення туристичних потоків. Зокрема, за перше півріччя 2020 р., за даними Державної прикордонної служби [15], було здійснено 276,6 тис фактів перетину кордону з України та 313,4 тис – на виїзд з України через вибраний пункт пропуску. Для порівняння: за 2019 р. через цей же пункт пропуску було зафіксовано 2 001,8 тис фактів в'їзду в Україну та 1 983,5 тис – виїзду. Тобто тенденція суттєвого скорочення відвідування країни повторює і загальносвітову тенденцію до падіння. Обмеження із в'їзду як в Україну, так і виїзду негативно відобразилося на туристичних потоках і, відповідно, на скороченні обсягів доходів усіх стейкхолдерів сфери гостинності України.

В Україні туристичний ринок за винятком 2009 та 2014 рр. мав тенденцію до зростання.

Це проявлялося як в обсягах туристичних потоків, так і безпосередньо витратах туристів. Зокрема, рис. 2. демонструє динаміку змін витрат туристів, які відвідували Україну, та витрат, що були здійснені вітчизняними туристами за кордоном.

Діяльність закладів розміщення та харчування не стала винятком у 2020 р., оскільки відсутність іноземних туристів, як і обмеження пересування всередині країни для внутрішніх туристів, негативно позначилася на їхній діяльності. Також не слід забувати і про обмеження роботи підприємств даної сфери, навіть попри послаблення карантинних заходів щодо в'їзду та виїзду. Карантин вихідного дня, заборона проведення масових заходів або ж регулювання годин роботи для даних підприємств погіршили і без того збиткову роботу. Якщо ж здійснити аналіз ефективності закладів розміщення протягом 2016–2019 рр., то протягом вибраного періоду відбувся якісний стрибок у Японії, яка в 2016 р. займала третю позицію за кількістю розміщень вітчизняних та іноземних туристів, а в 2019 р. піднялася на першу сходинку за зростання іноземних відвідувачів у готелях та інших закладах розміщення на майже 60% та на 13% внутрішніми туристами. Лідируючі позиції за кількістю ночівель займали Італія, Іспанія, Німеччина та Австрія [8].

Щодо оцінки ринку гостинності України через складник закладів розміщення, то позитивна динаміка почала прослідковуватися з вересня. Зокрема, як приклад розглянемо найбільш привабливі міста серед туристів: Київ, Харків, Львів та Одесу. За даними [16], завантаженість номерного фонду в готелях вибраних міст варіювалася в межах 22–27% (рис. 3).

Дані свідчать про те, що найбільший рівень завантаженості готелів у листопаді був у м. Харків, як і дохід на наступний номер (497 грн). Хоча останній показник скоротився порівняно із серпнем поточного року (наприклад, у Харкові у серпні RevPar становив 713 грн, в Одесі – 1 318 грн).

Рис. 2. Динаміка змін туристичних витрат протягом 2007–2019 рр., млн дол. [8]

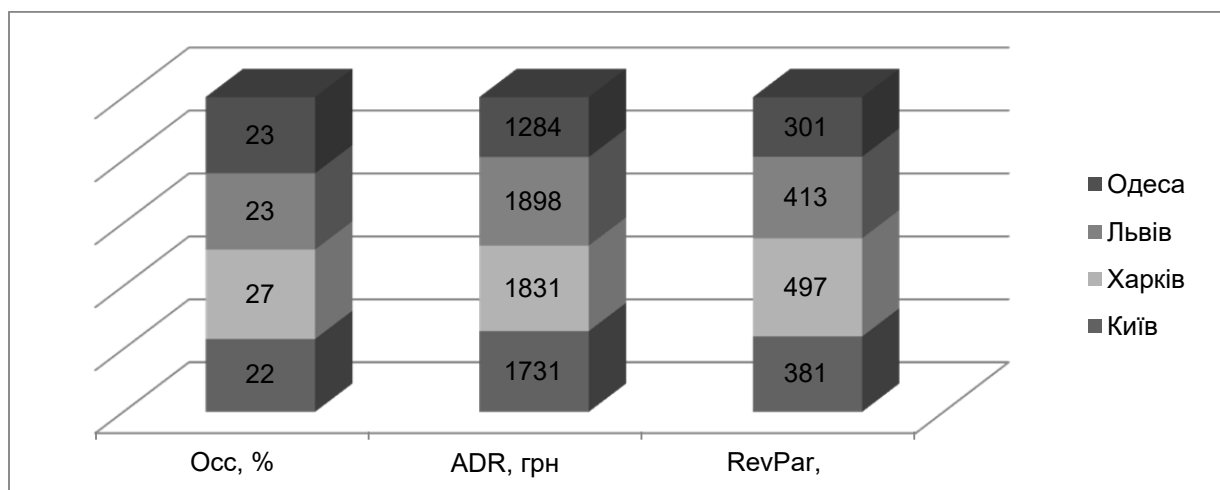

Рис. 3. Основні показники діяльності готелів, листопад 2020 р. [16]

Водночас за аналогічний період 2019 р. даний показник був на рівні 1,8 тис грн. За даними [17], найбільше від карантинних заходів постраждав сегмент 4- та 5-зіркових готелів, що втратили понад 75% гостей, а в деяких готелях падіння становило понад 90%, та хостелів, яким важко дотримуватися рекомендованих заходів, ураховуючи їхню специфіку.

Також негативний вплив подій 2020 р. був і для конференц-сервісу, для якого специфіка ведення бізнесу полягала у зосередженні людей на обмеженій площі. Уведення карантинних заходів призвело майже до закриття даного виду бізнесу. Ще й подальші обмеження у проведенні культурних та ділових заходів не залишили перспективи розвитку.

Отже, прослідковується чітка залежність діяльності всіх підприємств сфери гостинності саме від кількості туристів, які є основними споживачами послуг. Підтвердженням цього є й скорочення міжнародного попиту на авіап перевезення

[8; 9]. Зокрема, за вісім місяців 2020 р. відбулося падіння авіапослуг на 70% порівняно з аналогічним періодом 2019 р. Міжнародний пасажирський попит (вимірюється у доходах пасажирських кілометрів (RPK)) майже у всіх регіонах знизився на 90% у серпні, за винятком Європи – 80%. Відносно краща ситуація була характерною для внутрішніх авіап перевезень: повітряні потужності впали на 34% протягом восьми місяців поточного року. Доходи безпосередньо авіакомпаній у 2018 р. становили 812 млрд дол., у 2019 р. – 838 млрд дол., у 2020 р. (вісім місяців) доходи оцінювалися у 328 млрд дол.

Оцінюючи загальні тенденції впливу COVID-19 на туризм, то, відповідно до даних проведеного дослідження [14], туристичний сектор України зазнав суттєвих втрат. Зокрема, обсяг виїзного туристичного потоку за перші вісім місяців становив 10% обсягу 2019 р., а в'їзний потік – лише 1% від показників 2019 р. Падіння послуг у туристичному секторі (за другий квартал) зафіксували на

рівні -82%, близько 35–40% закладів розміщення на стадії закриття, а діяльність туристичних операторів загрожує банкрутством приблизно 20% від загальної кількості даних підприємств.

Окрім того, підприємства сфери гостинності також намагалися пристосуватися до змін навколишнього середовища та враховувати його мінливість. Наприклад, безпека стала пріоритетною, тому деякі заклади розміщення почали працювати через онлайн-рецепцію, роботу з кодовими замками через онлайн-доступ, так само як і процес бронювання, поселення, оплати та виселення без людського фактору. За даними [17], цього року прослідковуються декілька трендів у підвищенні вимог до безпеки гостей, кваліфікації персоналу, пошуку додаткових джерел доходу та колаборації гравців ринку, використання більше діджиталізації задля безконтактного надання послуг. Цікавими є практичні кейси від світових готельних мереж Radisson та Accor, що почали практикувати поєднання готелів з офісними центрами.

Новими тенденціями у закладах розміщення та харчування стають колівінги, коворкінги, комплекси з повними циклами, нові формати замських готелів, конференц-послуг та ресторанів. Тобто підприємства сфери гостинності стають ще більш гнучкими не лише до бажань гостей, а й до змін навколишнього середовища. Узагальнюючи вплив подій 2020 р. на сферу гостинності, важливим стає питання щодо подальших дій, які зможуть не лише зменшити негативний вплив, а й розробити суттєві заходи щодо стабілізації та поліпшення ситуації.

За прогнозними даними Всесвітньої туристичної організації, туристичний сектор може розвиватися за такими сценаріями (рис. 4).

Найбільш оптимістичним є перший сценарій, за яким прогнозується найменше падіння на рівні -58% до кінця 2020 р. За більшістю наукових підходів відновлення туристичної сфери до показників 2019 р. відбудеться за три-чотири роки. Відповідно до рис. 4, передбачається відновлення залежно від сценарію розвитку, зокрема за першим сценарієм – відновлення за 2,5 роки,

за другим – процес відновлення займе не менше трьох років, за третім сценарієм – чотири роки, тобто до кінця 2024 р. [9]. Що ж до відновлення туристичної сфери в Україні, то, відповідно до прогнозних даних [18], очікується поступове відновлення туристичних потоків, роботи підприємств сфери гостинності в середньому на 5,8% (від 2,9% у 2021 р. до 8% у 2023 р.).

Висновки з проведеного дослідження.

Державні органи, підприємці та науковці вже намагаються не лише нівелювати вплив, а й поліпшити ситуацію у сфері гостинності. Так, зокрема, про роль урядів у відновленні туризму говориться й у Звіті про обмеження подорожей WTO, де з десяти найбільших ринків туристичних джерел чотири (становили 19% від усіх виїзних поїздок у 2018 р.) видали вказівки, в яких заперечують усі несуттєві міжнародні поїздки. Інші шість (становили 30% усіх виїзних поїздок у 2018 р.) опублікували більш детальну інформацію про поїздки, спираючись на фактичні оцінки ризиків.

Якщо оцінити здійснені різними урядами заходи, то можна відзначити країни, де здійснено кроки у поліпшенні ситуації у сфері гостинності. Так, Естонія почала реалізацію програми підтримки бізнесу на суму 75,5 млн євро, де передбачено прямі гранти компаніям туристичної галузі для зниження втрат через коронавірус (25 млн євро); у Хорватії для підтримки туристичного бізнесу було відстрочено сплату зборів, туристичних податків; у Болгарії запущено програму збереження робочих місць у галузях, які найбільше постраждали через спалах коронавірусу (у тому числі туризм, пасажирські перевезення, культура, розваги), у Литві діє програма компенсації орендної плати компаніям із галузей роздрібної торгівлі, готелів та ресторанів, культури і спорту, а також задля відновлення туристичного сектор запропоновано трансформацію через просування інновацій та цифрових технологій; в Італії підприємствам у сфері туризму і готельного бізнесу відстрочили платежі в системі соціального забезпечення та обов'язкового страхування, також сезонні працівники в туристичному

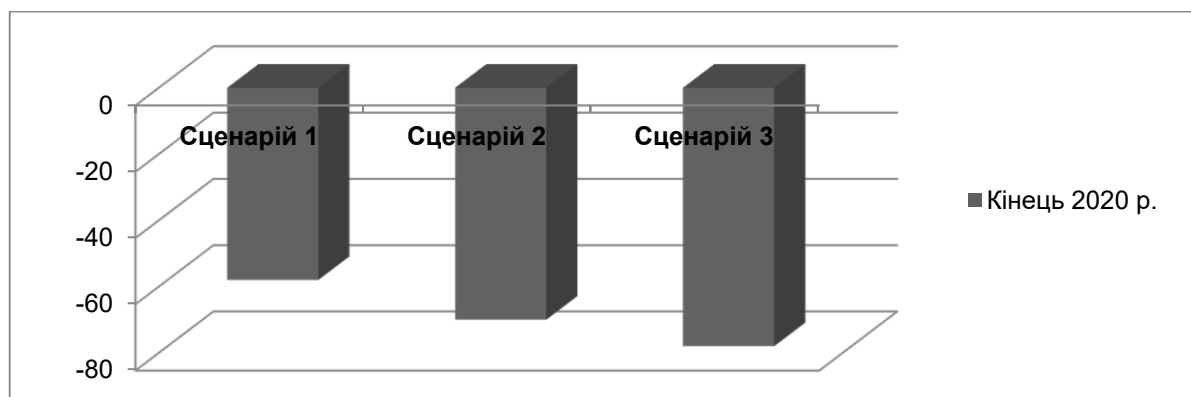

Рис. 4. Прогнозні сценарії розвитку туризму за WTO [9]

секторі отримали компенсацію в розмірі 600 євро; у Польщі виділено 5,65 млрд євро на підтримку мікропідприємств туристичної галузі у формі безвідсоткових позик. Тобто відбувається підтримка сфери гостинності різними дієвими інструментами.

Отже, майбутнє сфери гостинності є дуже невизначеним та у найближчій перспективі швидкого відновлення та поліпшення не очікується. Це зумовлено як подіями 2020 р. й очікуванням вакцини, так і неготовністю більшості туристів подорожувати поза межами країни. Водночас це може стимулювати внутрішній туризм, перехід на нові формати обслуговування та надання послуг, діджиталізацію бізнес-процесів підприємств та безпечність роботи. Для того щоб сфера гостинності ефективно функціонувала, необхідна не лише адаптація підприємств, а й підтримка уряду та сприятливі умови для подальшого ведення бізнесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Sainagh R., Köseoglu M., Angella F., Tetteh A. Foundations of hospitality performance measurement research: A co-citation approach. *International Journal of Hospitality Management*. 2019. Volume 79. Issue 21–40. DOI: 10.1016/j.ijhm.2018.12.006.
2. Ali F., Park E., Kwon J., Chae B. 30 years of contemporary hospitality management: Uncovering the bibliometrics and topical trends. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 2019. Volume 31. № 7. P. 2641–2665. DOI: 10.1108/IJCHM-10-2018-0832.
3. Taylor P.J., Walker D.R.E., Beaverstock J.V. Firms and their global service network. New York – London, 2002.
4. Уокер Дж.Р. Введение в гостеприимство. Москва : ЮНИТИ–ДАНА, 2012. 735 с.
5. Дишкантик О.В. Формування інфраструктурного забезпечення сфери гостинності. *Економіст*. 2016. № 7. С. 25–28.
6. Опанащук Ю.Я. Індустрія гостинності: суть, зміст і характерні особливості. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 8. С. 168–169.
7. Пандяк І. Феномен індустрії гостинності: дефініція поняття, основні підходи, структура. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2016. Вип. 50. С. 277–285.
8. World Tourism Organization (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/> (дата звернення: 10.12.2020).
9. International travel plunges 70% in the first eight months of 2020. *World Tourism Barometr*. 2020. Volume 18. Issue 5, 36.
10. Ahlert G. Estimating the Economic Impact of an Increase in Inbound Tourism on the German Economy Using TSA Results. *Journal of Travel Research*. 2009. Volume 47. Issue 2. P. 225–234.
11. Brauer R., Dymitrow M., Tribe J. The impact of tourism research. *Annals of Tourism Research*. 2019. Volume 77. P. 64–78. DOI: 10.1016/j.annals.2019.05.006.
12. Погуда Н.В., Івченко Л.О., Примак Т.Ю. Дослідження чутливості туристичних потоків до впливу

світових та локальних факторів. *Вчені записки ТНУ. Серія «Економіка і управління»*. 2020. Т. 31(70). № 2. С. 124–132.

13. World Travel & Tourism Council. URL: www.wttc.org (дата звернення: 10.12.2020).

14. Національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства. Ініціативи УНП 2020. *Аналітична записка «COVID-19 та соціальний діалог у туристичній галузі: практика ЄС та українські реалії»*. URL: <https://bit.ly/33Xemcs> (дата звернення: 10.12.2020).

15. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/> (дата звернення: 10.12.2020).

16. Hotel Matrix. Аналітика готельного ринку. URL: <https://www.hotelmatrix.report/> (дата звернення: 10.12.2020).

17. Готельний ринок України. URL: <https://bit.ly/3n5Txmz> (дата звернення: 10.12.2020).

18. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021–2023 роки. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://bit.ly/2K8CVMj> (дата звернення: 10.12.2020).

REFERENCES:

1. Sainagh R., Köseoglu M., Angella F., Tetteh A. (2019) Foundations of hospitality performance measurement research: A co-citation approach, *International Journal of Hospitality Management*. Volume 79. Issue 21–40. DOI: 10.1016/j.ijhm.2018.12.006.
2. Ali F., Park E., Kwon J., Chae, B. (2019) 30 years of contemporary hospitality management: Uncovering the bibliometrics and topical trends. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. Volume 31, no. 7, pp. 2641–2665. DOI: 10.1108/IJCHM-10-2018-0832.
3. Taylor P.J., Walker D.R.E., Beaverstock J.V. (2002) Firms and their global service network. New York – London.
4. Uoker Dzh.R. (2012) Introduction to hospitality. Moscow: YuNITI –DANA. (in Russian)
5. Dyshkantiuk O.V. (2016) Formuvannnia infrastruktturnoho zabezpechennia sfery hostynnosti [Formation of infrastructural provision of the hospitality sphere]. *Economist*, no. 7, pp. 25–28.
6. Opanashchuk Yu.Ya. (2008) Industriia hostynnosti: sut, zmist i kharakterni osoblyvosti [Hospitality industry: essence, content and characteristics]. *Entrepreneurship, economy and law*, no. 8, pp. 168–169.
7. Pandiak I. (2016) Fenomen industrii hostynnosti: definitsiia poniattia, osnovni pidkhody, struktura [The phenomenon of the hospitality industry: definition, basic approaches, structure]. *Bulletin of Lviv University. The series is geographical*, vol. 50, pp. 277–285.
8. World Tourism Organization (UNWTO) (2020). Available at: <https://www.unwto.org/> (accessed 10 December 2020).
9. International travel plunges 70% in the first eight months of 2020 (2020). *World Tourism Barometr*, vol. 18, Issue 5, p. 36.
10. Ahlert G. (2009) Estimating the Economic Impact of an Increase in Inbound Tourism on the German Economy Using TSA Results. *Journal of Travel Research*. Volume 47, Issue 2, pp. 225–234.

11. Brauer R., Dymitrow M., Tribe J. (2019) The impact of tourism research. *Annals of Tourism Research*, vol. 77, pp. 64–78. DOI: 10.1016/j.annals.2019.05.006.
12. Pohuda N.V., Ivchenko L.O., Prymak T.Yu. (2020) Doslidzhennia chutlyvosti turystychnykh potokiv do vplyvu svitovykh ta lokalnykh faktoriv [Study of the sensitivity of tourist flows to the influence of global and local factors]. *Scientific notes of TNU. Series Economics and Management*. Tom 31 (70), no. 2, pp. 124–132.
13. World Travel & Tourism Council (2020). URL: www.wttc.org/ (accessed 10 December 2020).
14. National Platform of the Eastern Partnership Civil Society Forum. UNP 2020 initiatives: analytical note "Covid19 and social dialogue in the tourism industry: EU practice and Ukrainian realities" (2020). Available at: <https://bit.ly/33Xemcs> (accessed 10 December 2020).
15. State Border Guard Service of Ukraine (2020). Available at: <https://dpsu.gov.ua/> (accessed 10 December 2020).
16. Hotel Matrix. Hotel market analysis (2020). Available at: <https://www.hotelmatrix.report/> (accessed 10 December 2020).
17. Hotel market of Ukraine (2020). Available at: <https://bit.ly/3n5Txmz> (accessed 10 December 2020).
18. Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine. Forecast of economic and social development of Ukraine for 2021–2023 (2020). Available at: <https://bit.ly/2K8CVMj> (accessed 10 December 2020).